

Redactiunea

se afla in

Strat'a tragatorului

(L. ö. v. e. s. z. a. t. c. z. a.), Nr. 5.

Articolele nefrancate nu se primescu
 decât numai de la corespondentii re-
 dactiei „Federatiunii.“ Scrisorile
 anonime nu se publica. Articlii tra-
 nsi si nepublicati se voru arde si nu
 mai la cerere espressa se returna.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Joi-a si Dominec'a.

Prefiulu de Prenumeratiune:
 Pre trei lune . . . . . 3 fl. v. a.
 Pre sieste lune . . . . . 5 „ „ „
 Pre annulu intregu . . . . . 10 „ „ „

Pentru Roman'a:
 Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
 Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
 Pre 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni:
 10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a timbrala
 pentru fiesce-care publicatiune sepa-
 ratu. In loculu deschisu 20 cr. de linia.
 Unu esemplariu costa 10 cr.

Invitare

de Prenumeratiune la diariulu

FEDERATIUNEA

Trilunulu II. Aprile—Juniu.

DDi prenumeranti a caroru prenu-

merane expira cu finea lui Martiu, a.

v sunt rogati a-si reinnoi de tim-

pu prenumeratiunea, asemenea si do-

ni d'a avé diariulu nostru se bine-

sca a se insinua pana la 1/13 Aprilu,

tru ca respectivii domni se fia feriti

de neplacerile irregularitatii intru pri-

ma diariului, era administratiunea si

statur'a de complicatiunile, cari pro-

duc d'in intardierea insinuatiunii.

DDi prenumeranti, cari remasesse

statantia cu pretiulu, sunt rogati se

voiesca a-si refui catu mai currendu

de neplacerile, ca-ci administratiunea d'ia-

ntimpina mari greutati d'in caus'a

madirei restantieloru.

Adress'a (numele, locuint'a si post'a

ma) se ni-se comunica legibilu si ac-

curat, ca se se incungiure ratecirea

si ocolitur'a esemplarielor, ce totu

nu n'a se intempla cu adrese gressite.

Vechii prenumeranti voru face bine

si adresele loru litografate pre

numeratiunile posteli.

Pretiulu a se vedé in frontispiciulu

diariulu.

Dupa ss. serbatori va urma

mai decatu publicarea corespondin-

teloru lui Avramu Janicu si notițiile

an. 1848. apromisse.

Redactiunea.

B.-Pest'a, 18. aprile 1874.

Mai-a trecut se pertratá innaintea

sei juratiloru din B.-Pest'a procesulu

de presa, pentru articulu aparatu inca

din trecut in „Albin'a“, in obje-

ctulu aligeriloru de deputati in confiniulu

de mare. Caus'a fiindu cunoscuta onora-

re publicu, insemnamu acó numai,

d'upa ce camer'a deputatiloru estradase

si redactorele „Albinei“ pentru ur-

ma instructiunei, in decursulu ace-

stei junele advocatu d. Gruia Liub'a

si barbati'a a recunoscere paternitatea

si aluiu incriminatu si din acesta

ca fu pusu innaintea „cinstiiloru

si.“

Pozitiunea junelui acusatú i era grea

si ageratu, parte pentru ca stá fatia cu

sine, de la cari nu se pote asteptá ca

siu de dreptate se paralizeze re-

fata sentiului nationale ofensatu, ori si

siderante mai putienú insemnatorie;

si pentru ca era impossibile a sus-

tine espressionile incriminate, de

ce aপরera trebuiá se se restringa

si multu la sustinerea causei causa-

re. Ou tote acestea aপরera (acusa-

re) impreuna cu a defensorului adv.

Mudrony a fostu barbatesca, re-

fata, convingutoria „dara . . . . . n'au

putu se intelega.“ Procurorulu acusa-

re, pentru a face caus'a mai accessi-

bile preceperei cinstiiloru jurati, gasi

si oportunitate a repeti de 4—5 ori, ca

si asemenea agitatiuni au causatu fa-

ctu evinémentu de la 1848! Dar n'a

putu fara respunsu. Spusu-i s'a, cu

si ochetia laudabile, ca daca legile din

48 au recunoscutu ce-va dreptu si nema-
 giariloru, ace'a recunoscere a fostu
 numai in thesi. ca-ci pre de alta parte
 li s'a taiatu limb'a, impunendu-li-se
 magiarisarea. Dar' ce-ti ajuta argumen-
 tarea fatia de omeni preocupati? Ora-
 tori'a cea mai rapitoria, fia chiaru divina,
 argumintele celle mai puternice intru
 nimicu nu alt-reza pre asemeni omeni.

Erám siguri ca acusatulu nu va fi
 achitatu, si totu-si ne-a uimitu verdi-
 ctulu auditu; ni-a turburatu anim'a si a
 trebuitu se se revolte totu sentiulu ome-
 nescu, nu numai alu Romaniloru, pen-
 tru nemarginit'a asprime a pedepsei. 15
 lune de inchisore si 500 fl. muleta ba-
 nale! pentru cate-va espressioni de cor-
 tesia la alegere de deputatu, de catu
 cari de o miia de ori mai efronte diur-
 nalele unguresci contienú mai pre tota
 d'ia in contra nostra, si inca acusa-
 tulu romanu se nu-i fia permisú neci
 a citá macaru intru aপরera sa injuriele
 strigatorie la ceru ce ni se facu noue?!
 Asemene justitia e rara pre fati'a pa-
 mentului. Adeca foieloru magiare si ju-
 dane, pana si celoru beletristice si mi-
 litari („Honvéd“) li stá in voia a ne in-
 carcá pre noi romanii cu tote epitetele
 de batjocura, despretiu si defaimare,
 cate au potutu numai inventá fiera in-
 mica — li stá in voia a ne desbraca de
 tota omeni'a si de ori ce insusire buna,
 pana a numi pre preutii nostri „telhari
 si lotri“ pana la unulu, si noi romanii
 se n'avemu neci dreptulu de a ne aপরera
 cu nedereptatirile ce induramu? Ast'a
 e fratietatea si dreptatea unguresca?
 Ascultati romani si intielegeti odatu,
 pentru care scumpa fratietate, libertate
 si dreptate trebe se ve sacrificati ave-
 rea si sangele vostru! „Magiarisati-ve
 ori emigrati“ vi striga unu magiaru in
 brosiur'a sa, si cuventulu lui este aplau-
 datu, era unu romanu candu vre se se
 aপরera cu suferinti'a propria, i se baga
 pumnulu in gura! Trebe cui-va espli-
 catiune mai chiara?

Dar' nu ne vomu magiarisá neci nu
 vomu emigrá, i respundemu orgoliosulu
 romano-fagu, si credemu ca in acestu
 respunsu ne acompanieza tote milioanele
 de romani. Nu ne vomu magiarisá, pen-
 tru-ca voimú se remanemu pana in fine
 ace'a ce ne-a lasatu bunulu Ddieu se
 fimu, si nu vomu emigrá, pentru ca si a
 nostra este patri'a ca si a vostra, pentru
 ca stramosii nostri au aপরera ndand'o
 cu sangele loru sute de anni, in ainte
 de ce lumea ar' fi cunoscutu numele vo-
 stru. Implé-se-va si paharulu suferin-
 tieloru nostre. Cu incarcerari nu ne veti
 intimidá. ci mai virtosu ni faceti servi-
 tie, deschidendu si ochii acelor'a, cari
 in cutare cesu de slabitiune omenesca
 s'a legauatu in credinti'a, ca ne voiti
 binele.

Dorimú junelui frate judecatu ca in
 decursulu suferintieloru se nu-lu para-
 sesca tari'a fisica, ca-ci cea morale sun-
 temu convinsi ca nu-lu va parasí neci
 in mai grea lupta!

In legatura cu uimitoriulu verdictu
 si aguditoria sentintia de susu, trebe
 se spunemu cetitoriloru nostri, ca chiaru
 in d'ia precedente acestoru acte de im-
 partiala (!) justitia, tribunalulu criminalu
 din Buda-Pest'a condamná pre N. Bo-
 lianatiu, romanu din Satulu nou, la
 grea inchisore de trei anni, pentru ca
 cu ocaziunea alegerei de deputati (in
 conf. mil.) ar' fi d'isu serbesce, cum-ca
 d'insului „nu-i trebe craiu magiaru si
 nu voiesce se fia sub domni de ungru“,

prin cari cuvinte negate de acusatú si sus-
 tiente numai de panduri si szolgabirou,
 trib. a veditu a se fi comissu „crim'a
 de conturbare a leniscei publice“! Apro-
 ba-voru curtile de apellu acest'a sentin-
 tia, vomu vedé. Si pana atunci va fi la
 timpu se ne insemnamu bine, ce direp-
 tiune se urmeza fatia de noi, dora odatu
 ne vomu cunosce cu totii situatiunea.

Camer'a deputatiloru Ungariei si-a
 reapucatu lucrările. Dintre deputatii ro-
 mani sunt inca pucieni de fatia. Chiaru
 in siedinti'a, ce se tiene pre candu
 scriemu aceste s'furi, deputatulu natiu-
 nale dlu Dr. Alessandru Mocionisi
 depuse mandatulu.

In camer'a reprezentantiloru austri-
 aci deput. Fux a prezentatu unu proi-
 ectu de lege despre eschiderea iesui-
 tiloru si a congregatiuniloru loru afi-
 liate din Austria. Proiectulu s'a trami-
 su la comisiunea confessionalu. Dep.
 Fux insoti proiectulu seu cu declara-
 tiunea: „iesutiile potú fi barbati invetia-
 ti, amabili, dara noi nu combatemu
 individi, noi combatemu o corporatiune,
 care este de o potriava periculosa prin
 statutele, lucrările si istoria sa.“

Cestiunea orientului.

(Dupa una scriere a cav. Haymerle.)

Fia-care omu cu ratiune sane-
 tosa fara neci una esperientia politica
 seu diplomatica scie, cum-ca cestiu-
 nea orientului e un'a dintre celle
 mai ardiatorie cestiuni, ce se ivira pre
 tapetulu istoriei. De multu s'au nesuitu
 poterile europene a o deslega. dar fura im-
 pedecate dupa-ce „omulu morbosu“ dede
 semnu de vietia in trupulu si sufletulu
 seu; — de alta parte n'au fostu sicuri
 in impartirea mosfei.

Fostau si sunt pretendenti publici si
 secreti, cari aru dori a ocupá bunurile
 moribundului, ca-ciar incetá de a mai traf.
 Intru una parte sustieneau devis'a legi-
 loru fundamentale, neturburarea ecvili-
 briului europenu; — de alta parte, estin-
 derea territoriului, avantajulu commer-
 cialu, navigatiune libera, estinderea pa-
 tronagiulu in privinti'a nationala si re-
 ligionara asupra poporeloru crestine
 din imperiulu ottomanu si in urma de-
 schiderea Bosporului si a Dardanelleloru
 domnirea provinciiloru avute ottomane
 — era tient'a politice.

Marturisimú sinceru, ca realizarea
 tendintiei din urma ar fi una bucata
 grassa; dar nu suffere neci o dubietate
 ca Russi'a tocmai de aceste sperantie
 nutresee, incependu de la Petru cellu
 mare, pana in d'illele nostre, si se simte
 chiamata a deslega cestiunea orientului
 si cu sabia in mana.

Cu cestiunea orientului, pre care
 demascandu-o o potemu numi — ces-
 tiunea domnirii russe asupra lumei —
 de presinte consimtiescu tote poporele
 de origiunea slovaca — afara de poloni.
 — Preocupate de promisiunile infra-
 t'irei universale, orbite de flammur'a
 falfactoria a ideiloru panslave a Russiei
 nu potú recunoscere, ca prin scopulu
 finalu allu Russiei voru perde essistin-
 ti'a loru nationala.

Proprietatea Byzantiului — dupa-
 cum a d'issu Napoleon — e identica cu
 domnirea asupra lumei. Russi'a nu do-
 resce mai pucinu, decatu, ocupandu
 Constantinopolea in numele genului slo-
 vacu, se se faca domnulu Europei me-
 dio-resaritene, si asiá a dobandi domni'a

asupr'a lumei intru unu modu, ce n'
 a successu neci Romaniloru vechi.

Pontulu Euxinu s'ar preface intru unu
 lacu in midilocolu Russiei; ér Cauca-
 sulu, regiunile invectinate cu Marea-ne-
 gra, poporele Asiei mice de o parte
 pana la Scuttari, de alta parte daco-
 manii si poporele slovace din mediadi
 s'aru contopi in marele corpu allu nati-
 unei russe. Russi'a se nesuesce din re-
 spoteri a improspeta reminiscintiele tre-
 cutului intre poporele consangene, ca
 asiá apoi se le rapesca in fluviulu tendi-
 untieloru puternice alle imperiulu russu.

Scaunulu imperatescu din Petropole
 s'ar transpune in Constantinopole, in
 loculu semilunei asupra templeloru
 mohamedane ar straluci crucea greca,
 ér de pre minaretele svelte s'ar annun-
 cia lumei in limb'a slovaca, ca ce calle
 trebe se urmarésca de acumu inainte.
 — Ecce asiá ar dori Russi'a se deslege
 cestiunea orientului, écca ce illusiuni
 si-face pentru venitoriu.

Neci unu statu allu evului nou nu
 ar concentra atata avutia, ca Russi'a
 dupa ocuparea imperiului ottomanu.
 Nu-i mirare dar, ca Russi'a se nesuesce
 la acestu scopu. — Imperiele apusene
 in anii 1854—55 au impedecatu pre
 catu-va tempu tendintiele-i sboratorie, dar
 Russi'a a uitatu loviturile trecutului.
 Russi'a va inainta pre carier'a defipta,
 dar in activitatea sa va fi mai circum-
 specta, ca nu cum-va se fia impedecata
 in cursulu seu impetuosu prin obstarea
 celloralalte imperie ingrigite. — Russi'a
 se va nisul a-si realisa pretins'a sa chia-
 mare istorica, care chiamare i-ar impru-
 mutá una splendore neintrecuta, o po-
 tere immensa, avere grandiosa si o po-
 litica asupra lumei intregi.

Russi'a asta-di domnindu mare parte
 asupra siesuriloru vaste si accoperite
 de ghiacia, afara de hotarele salle n'are
 cev'a influentia numai asupra popore-
 loru consangene si asupra monarchiei
 austro-magiare, dar dupa realizarea do-
 rintiei salle, a ei ar fi siesurile avute de
 catra mediadi si provinciele incungiur-
 rate de mari, a ei ar fi commerciulu
 estinsu asupra Asiei si Africe.

Daca Itali'a, Franci'a si Angli'a
 aru perde multu materialmintu, si din
 influenti'a loru de asta-di prin astfelu de
 stramutare a relatiuniloru europene;
 atunci potemu affirmá, ca aredicarea
 Russiei la culmea potintiei ar causá mor-
 te si dissolve totala imperiulu austro-
 magiaru; dar si pentru nou-fundatulu
 imperiu germanu ar fi forte perniciosu.

Nu cugete cine-va, ca cestiunea slo-
 vaca in calitatea sa depinsa ar fi o chi-
 mera in seculu nostru pacinicu, ci este
 intru adeveru una necessitate istorica,
 este effuinti'a naturala a desvoltarei cul-
 turei moderne. A sossitu tempulu, candu
 slovacia recunoscú ca in loculu luptelorú
 pentru ghirlanda laureata a curagiului
 personalu, i-accepta una lupta cu multu
 mai nobila, daca nu voiescu, ca genulu
 lorú se appara de unu elementu inutilu
 in processulu universalu allu desvoltarii
 omenimei, si se pieru de pre paginele
 istoriei. — Consciinti'a acest'a intru ade-
 veru merita simpathia; dar form'a, sub
 care voiescu a passí, insuffa ingrigire
 in fia-care omu seriosu. Form'a acest'a
 se numesce Sant'a Russia, care ascunsa
 sub velulu cestiunei orientale-panslave,
 indiestrate cu chauvinismulu nationalu
 si religionariu — si-propaga planurile
 pentru dominarea lumei. Este unu im-
 periu, care neci candu nu a ajutatú des-

voltarea spirituala, atâtă pre tempulu imperatorilor romani, câtă si in tempurile mai noue sub imperatoarele francesu.

In contr'a politiceii Russiei trebuie să se rescôle Europ'a intréga. In cercundu se va vedé, că ôre genulu slovacu va domni prin poterea sa brutala, séu fi-va in stare poterea unita a Europei a-o desarmá; séu in urma, ôre slovacii fi-vor membrii ajutorari la desvoltarea culturalei si prosperarei europene pre terrenulu pacnicu allu emularei? — Lupt'a curge inca in secretu, poterile inca nu sunt centralisate, elemintele nu sunt intarite, ca să se libereze pentru ôr'a decideria, care va tradá poporele de origine slovacu cu cellelate neconsegene in braciile Russiei. Depinde de la poterile apuséne a lassá cestiunea slovacu se fia fundamentulu ultra-gravitarei materiale si politice a Russiei séu ca să se transformeze intr'una tendintia sublima pentru civilasatiunea poporeloru resaritene.

Intru adevéru ne intristámu, candu cugetámu, că eluptările seculare a poporeloru apusene, facia cu cultur'a cea dejosita a Russiei, se fie nimicite intru unu momentu de cursulu dubiu allu fortunei militare. Din celle predisse nu ne potemu aliná cu cugetulu acellu-a, că dóra Russi'a se va lassá de planurile salle de pana acumu. Planurile aceste sunt gat'a, numai tempulu efep-tuirei mai lipsesce, candu apoi va cutezá să se scole in contr'a Europei intrégi, sciindu forte bine din anelele salle, cum se pote dissolvá mai usioru ori-ce coalitiune. Asiá dara e mai multu decâtu securu, că „cestiune slovacu“ se va deslegá prin arma.

Daca trebuie se urmeze celle amintite, venia dupa-olalta, că-ci intardfarea e impoternicirea imperiului russu pana-ce pentru noi e slabire. De presentu stá pre terrenulu passivitatii, dar nu preste multu — dupa sporirea instrumintelor salle diplomatice si militare va aflá sositu tempulu pentru stramutarea rolei atâtă in privint'a politica câtă si militara.

Scopulu finalu allu Russiei este ocuparea Constantinopolei. — Pentru implinirea acestui scopu se imbia doue cai. Un'a e pre territoriulu europenu preste Dunare, Balcanu si Adrianopole; cea-lalta e callea asiatica, preste Caucasu Asi'a-mica, dupa ocuparea cestei din urma, dorint'a russiloru de a avé mare libera va fi realizata.

(Va urmá.)

FOISIOR'A.

FRAGMENTE

din

Nou'a Carte a intelleptiunii

de

B. Antoninu Roques

traduse de

Dr. Barbu Constantinescu.

(Continuare.)

A se inavuti, a se inavuti! Iata afface-rea cea mare. Preceptulu sacru, ce din timpurile celle vechi ori care bunu parinte intiparese in mintea progenitursi salle fara să se turbure despre midloce. Iata, cetati mandre, orasie mari, de ce in centrulu nostru se gasescu atât'a insielatori misiei si asiá de pucini cetatieni buni.

Fericite moritoru! dice cine-va cu invidia, candu privesce viet'a unui omu avutu fara să cugete, că fericirea reala nu pote se fia sortea nici unei fiintie moritorie.

Lassa, cugetatorule, lassa pre cei nerodi să-fia gelosi de avuti'a nebuna a lui Cresu. Aide! Nu sunt bazele de metallu, cari facu pre omu, ci idei'a.

Innumera sentimintele, ce facu onorea

Oradea-mare, in Dominec'a Florieloru

III.

A trei'a rana deschisa a diecesei e: miseritatea parochieloru nostre. Cellu ce nu cunosce mai de aproape starea cea precaria in care se afla preutii de pre sate, n'ar crede, că cu câtă abnegatiune, cu ce neajunsuri trebuie să se lupte pastorii sufletesci, ca cellu pucinu la aparintia onóra pusetiunei loru sociale se fia salvata.

Da, candu tota solutiunea, totu venitulu loru e computatu in 300 fl. spuneti nu e precaria, nu e de compatimitu sortea loru?

In lumea de acumu din 300 fl. a refuf contributiunea cea grea, in casu de morbu a onóra mediculu si a platí apotec'a, conformu pusetiunei preutiesci a se imbracă, a sustiené si a cresce pre la institute mai inalte, pre la gimnasii, doi si mai multi fii, a indiestrá cas'a cu celle de lipsa pentru traiu, a platí famulitiulu etc — e o enigma, e o gacitura.

Candu se organisara solutiunea parochieloru pre la noi va se dica: candu s'a statoritu — congru'a preutiloru — computandu-se tote perceptiunile — in 300 fl. a fostu o lume buna, multu mai efina, precandu acea congrua erá unu capitalu frumosu, considerabilu, amesuratatu onórei si pusetiunei sociale alle preutiloru de pre atunci. Si asta-di?... difficile est satyram non scribere. Da. pana-ce unu diurnistu cu 4 classe normale séu cellu mai multu cu 2—3 gimnasiale e dotatu cu 350—400, ér unu cancelistu cu 600 fl. la annu, pana atunci unu preutu, cellu pucinu cu 8 classe gimnasiale, cu maturitate si cu mortificatiune de 4 anni in seminariulu teologicu, e constrinsu se traiésca cu intre-g'a sa familia din 300 fl.! Ce abnormitate?

De la 1848 in coce solutiunea dirigitoriloru de statu, comitatensi, comunali si alle privatiloru — conformu recerintii tempului si a scumpetei — s'a urcatu: numai congru'a preutiloru a remasu cea bagatella, cea antediluviana. Pare-mi-se că si unu stavariu de pre campia se bucura de mai multu proventu.

Ce amu fi dara de facutu? respunsulu ar fi usioru candu ar stá la noi chei'a cassei fondului religionariu, inse durere, de aci suntemu dispensati. Nu cum va poporulu ar trebui se inbunetatiésca solutiunea preutiloru sei? Pentru

omului de la credinti'a cea santa si pana la compatimir a cea santa; si de vei innumera bine, vei aflá, că cellu avutu possiede abiá diumetate.

Nu crede cellui viclénu, care si-lauda fericirea sa, fiindu că ori care este viclénu, are infernulu in inim'a sa.

Ca unu sierpe cu limb'a mortifera, crim'a urmaresce pre criminalu.

Judecatoriulu asculta ca unu filosofu pre insielatorulu care se justifica; dara ellu cugeta la corbulu, care se jocá in ligheanu, cu câtă se spala mai multu cu atâtă se face mai negru.

Nu te luá dupa cellu smintitu care alérga fara se scie in catrau. Cea d'antaiu intelleptiune este de a nu fi nebulu.

Nebunulu se lassa in tote se mérga dupa intemplare, cellu cu minte nu face nimicu de câtă cumpenitu si messuratu.

Ori ce bunu cuprinde unu reu. Uséza si nu abusá. Tu vei fi pedepsitu prin cea ce vei peccatui.

Care rupe catusiele salutarie alle datoriei, devine jucari'a si sclavulu passiuiloru.

Ddiu daca poporulu nostru asta-di a ajunsu la sapa de lemnu, storsu cu totulu, appesatu de greutáti, abiá mai pote resufá. Deci alte cai si alte mediloce trebuie se cercámu, ca in câtă-va se mai miciorámu reulu ce ne bantue si ce ne storce poterile vitali.

Inainte de tote ar fi cu scopu, ca dieces'a să se impartiesca din partea fondului religionariu in acellu favoru, ca fiindu vacanta cutare-va parochia, să nu se detraga diumetate din congrua in folosulu fondului. ci intrég'a congrua să se asemne administratorelui interimalu. Si esoperarea acestui favoru, acestei gratie, numai si numai de la iubitu nostru Eppu o potemu sperá. Suntemu siguri că — daca e numai posibilitate — desteritatei, rutinei si intelleptiunei lui i-va succede a induplecá pre inaltulu guvernulu, — privindu miseritatea parochieloru nostre — la astfelu de deslegare.

Si daca amu dobandí acestu favoru de aici incolo ar stá in voi'a guvernului diecesanu a dejudecá, că ôre n'ar fi cu scopu a reduce numerulu parochieloru? Eu cellu pucinu sustienu: că multe parochie mititele, prin urmare celle mai serace — unde fiindu espusu cutarele preutu, trebuie se aiba unu angeru tare, ca se nu cada in desperare — s'ar poté adfliá, adnecá, una cu alt'a.

Si se fiu bine intiellesu, din capulu locului marturisescu, că vorbescu numai si numai de cottulu Biharu, referitoriu la situatiunile parochieloru din cellelate comitate — necunoscondule — nu-mi potu da parérea, inse altii, cari mai de aproape voru fi cunoscondu relatiunile domestice alle loru, acu-si dora voru vení si voru ilustrá starea loru.

Firesece adfliarea ori adnecarea parochieloru le-sustienu numai in acelle locuri, unde saru porté efepu' fara detrimentulu religioniei si fara periclitarea salutei eterne credintiosiloru.

Spre essemplu luánu in mana schematismulu diecesanu din 1871, vomu vedé că in districtulu VAD. de Farnasiu sunt 10 parochie, inse precum arreta datele de mai la valle, ne vomu convinge, că in acestu VADiaconatu 5 preuti aru fi de ajunsu; că-ci:

commun'a	(Farnasiu cu 320 de suflete si
"	(Fegernicu „ 170 „ „
commun'a	(Cianolosiu „ 294 „ „ si
"	(Nadariu „ 270 „ „
commun'a	(Sársigu „ 400 „ „ si
"	(Ciulesci „ 228 „ „

Precum maracinele pre câmpii si eder'a pre ulmi, de asemenea calitati bune se tienu defectele.

Nici unu excessu, nici chiaru in bine. Ceea ce este prea multu bunu, nu este bunu pentru nimic'a.

Tractéza, cum ti-place dominiulu vegetalu; pentru planta morteá este o sufferintia usiora. Dara cugeta la D-dieu, parintele tuturoru, candu-ti redici man'a asupr'a dominiului animalu, că-ci de la uriasulu mamutu pana la insect'a invisibila, ori ce fiintia este oper'a a cellui Prea Inaltu; opera in genulu seu fara defectu, că-ci daca tu poti se o calci in picioru, se o supuni, séu se o sacrifici, spre a o insuffeti inse trebuie chiar insu-si D-dieu.

Copilari'a este fara compatimire; Fontaine a d'és'o. Copilulu ca unu monarchu absolutu lucréza dupa capritiele salle; dara — am observatu forte de multe ori — pentru totu ce respira si véza omulu incercatu de sufferintia este plinu de compatimire; totu ce suffere lu-miscai. In blandeti'a sa estrema ellu nu ucide nimicu. respecteza insect'a si nu rupe nici chiaru o flóre fara mustrare de cugetu.

Candu in mersulu meu intalnescu monstrulu sangerosu a unui macellaru unu fiuru

commun'a (Spinusiu „ 568 „
„ (Paulesti „ 302 „
commun'a (Sarcáu „ 193 „
„ (Chioagu „ 330 „
du invocate, un'a langa alt'a, stantia mai pucinu de câtă 1/2 de geogr. usioru s'aru poté adfliá.

In VAD. de Beiusiu: Ujlacu Petrani, Prisac'a cu Valani, Sioniu cu Ivanisiu, Fizisiulu cu F. aru poté formá câte o parochia candu parochie: Niégru, Gial Pocol'a s'ar poté administrá usior professorii Beiusiani. In VAD. de dea-mare: Haiéulu cu Betfi'a, Sioniu cu Sianéulu aru fi parochie si asiá in tote VADiaconatele s'ar câte doue séu mai multe parochie, s'aru poté adnecá fara nici unu pe-

Ma chiaru prin dispusetiunea acelu amu poté ajutá si causei scolare, adin commun'a cea adfliata numai gru'a si stolele indatinatate se fie a tului, ér cellelate provente, de essem pamentulu parochialu, unde ar usu: birulu popescu, clácile etc. dee invetiatoriloru din ambele mune; ma in unele locuri fiindu parochiale bune, — cu pucine spestraformandu-se in scole amu avé correspondietorie legii de instructi-

Singuru recunoscu că reducerea rochielor e una cestiune grea, de ponderositate, ceea ce inainte de pune in lucrare, de diece ori trebuie cotita, cumpenita si bine rumegatu nu cum va ratercirea cea mai de să fia mai rea, de câtă cea mai din — inse totu-si credu, că pre lasocotire rationabila si circumspect prudenta, ici colo, ar avé efepulu de

In celle mai susu insirate s'a statatu, că in multe parochie de alle stre, si mai alessu in celle mai neapulate, sortea preutiloru e deplorat e asemenea cu ceea a professoriloru iusiani constituindu cu acesti'a „seraciloru diecesani,“ prin unu trebuie să alérgámu intru ajutoriulu. De altu-mintea sortea preutceloru seraci s'ar poté ameliorá alta calle, — bine că fruptulu acelu numai dupa doue, séu trei diecen fi coptu, si pucini dintre noi — vii — amu gustá-o, inse si acellu getu, că sucesorii nostri acu-si voru dílle mai senine, dílle mai favoriti ni-ar servi de o mangaiare, dul placuta.

Ecce cum:
Considerandu că Illustritatea S

me cuprinde, simtiu că revolta inim'a si privirea mea isbita se intorçe de Caláiloru inlesnitori ai capcáuniloru care fine aveti să ascundeti de rusinea spectacululu nesufferitu allu industriei selbatice.

Candu cugeta cine-va, că omulu a si-potolí fomea câte millione de sacrificia si câtă natur'a, isvoru nesocotit, reproduce de acestea fara finitu mane in mirare de lacomi'a sa urrita, chi'a spetia umana, si incantatu si de fecunditatea ta, Iside, mam'a lumemuritoria deitua.

O! d-diescu-le creatoru! O! minte lege! O! potere fecunda pretotindeni nuni! Cum se pote ca ochiulu spiritulu se indoiesca despre tine! Picatur'a de cuprinde o lume!

Bunatate a cerului! Vermele, că tirasce noptea face ca să tremure D-dieu miscatu indata de temerea ei din vermele intunecosu o lampa lum

„Alunecámu, nu ne rediamámu in clulu, in care suntemu. Numai cu pretiu tráimu in pace cu omenii.“

Mintea este unu fructu, ce timp

diocesanu in pastoralulu seu dessoru
atu intre altele asiá ouventa: „apoi
Episcopii suntenu assemenea in pri-
a averiloru lumesci cá-ci prisosulu nu
nostru, ci allu acelloru-a, cari sunt
ea; unie'a mangaiare si regressu am-
oi la voi. prisosindu-mi pote mai mul-
mi poté da mai liberu cursu animei
a, carea totdeun'a a arsu de dorulu,
ajutá pre cellu scapatatu si lipsitu,
a contribui in messura mai notabila,
u redicarea si prosperarea Baserice
poporului meu. Voi, cari veti fi de
di inainte martorii lucrárilor si fap-
melle veti vedé, cá acumu adevé-
oi-lam gráitu voue“ de-ci basandu-
aceste cuvinte subline si demne de
Episcopu carele e la culmea mis-
salle. cu tota increderea si fiésca
ntia venim a lu-roga, ca din pri-
a seu pre partea celloru lipsiti, cel-
scapatati, adeca pre partea paro-
aru celloru mai serace in totu an-
se siertfésca diecesei salle 3,000 fl.
Daca acest'a summa in totu annulu
capitalisá cu 8%, éta cá preste doue
nie ar avé dieces'a unu capitalu de
368 fl. 76 cr. si preste trei diecenie
summa colossala de 367,037 fl. 62
a fondu de reserva pentru dotarea
floru si eventualu a invetiatoru-
celloru mai lipsiti, celloru scape-
are capitalu de aci-incolo, ar frup-
29,363 fl. la annu.

ce ar fi mai frumosu P.P. Santie-
a, carele adi abia a pasitu in an-
35 allu vietiei salle, dupa 30 de
din indurarea lui Ddieu, abia va
aitu passulu primu catra betranetie!
dupa calculi omenesci se pote a-
cá singuru va secerá fruptulu
anaturei salle.
Intru adevéru daca Illustritatea sa
ppuá acest'a calle, si-va eternisá
ele ca neci unulu dintre antecessorii
si ce bucuria cerésca va semti acu-si,
andu cá dupa atáte ostenele, atáte
ficié, dieces'a, si fiii sei sufletesci,
antuti, sunt asigurati de díllele
rele, de care adi amaru se tauguescu.
ante de ce asiú inchiá acestu articlu
a fia iertatu inca odata a me adressá
P.P. Santieni'a sa Eppulu nostru
anu, — rogandu-lu, ca luádu in
aratiune celle insfrate in articlulu
a-a, ca unu gradinariu ce e consti-
in vini'a Domnului, si consciu chia-
salle, din gradin'a sa cea in-
din dieces'a sa, cu dibacia ce-lu
sésidia, se scóta, si se smulga
maditiele celle fructuose totu

si care la cei mai multi nu este
de cátu la cincí-dieci de anni.

asactitatea, a díssu unu mare monarcu
oliteti'a regiloru. Intelleptulu adage:
se semnulu spiriteloru sanetóse si allu
drepte.

altiamita lectiuniloru esperintiei, spi-
né inaltia la prevedere.

Genertulu simte, betranulu intellege.

eresco-te, ca se nu se díca la betra-
ta: „Are mai multi anni de cátu in-
tina.“

daca tinereti'a ar scí, daca betraneti'a
é, totulu ar merge cu inlesnire.

acellu-a...., traiesce ca intelleptu si
care cantaresce poterile sufletului si
erpului, le face parte la drepturi si la
si ca invetiatu pastreza ecvilibrulu
salle.

Cine nu are respectu de sine, nu are
D-dieu, nici credintia, nici lege.

fectuale calitáțiloru cellui intelleptu si
si de societate este de siguru diaman-
cellu mai curatu. Spre alu-capetá tre-

pomulu nefructificatoriu si gangrenatu,
inlocundu-lu cu altu pomu sanetosu
plinu de putere si vietia; si l'amu roga,
ca folosindu-se de curé redicale, Epar-
chi'a sa se o conduca la limanulu doritu,
la sínóde diecesane.

Mai remane se repetu ceea ce am
scrissu si la annulu 1871. „N'avemu
pretensiunea d'a fi considerati ca cum
in ast'a privintia amu fi facutu totulu,
si n'ar fi remasu nemic'a de díssu; ci
tocmai din contra recunoscemu, cá in-
cercarea nostra e numai initiativa. Voru
veni alții, cari voru supleni lacunele,
defectele acestei reclamatii cu dibacia
mai matura si considerabila. Noe ni va
fi destullu, daca va fi deplinu intiellesa
intentiunea nostra“. Asiá este. Totu ce
dorim, totu ce oftámu concentrédia
acumu deodata in aceea. ca cestiunile
aceste vitali a le diecesei nostre, cu per-
missiunea Onorab. Redactiuni se se dí-
scute in collonele acestui díariu, ce e
de stersu, ce e de emendatu si rectificatu
in acesti articli; apoi bine, stergeti-le,
emendati-le; numai se se auda resune-
tulu acelloru competinti si chiamati
din tote anghuriele diecesei, cá asiá,
chiarificandu-se ideile, inaltulu Acellu-a.
carele e chiamatu se diréga sórtea no-
stra si are la mana destinele diecesei,
se se póta orientá despre vointi'a, despre
dorinti'a clerului Eparchiei salle.

Vienna, 10. Apr. La siedinti'a de
asta-di a camerei boeriloru s'a infacisiatu
publicu forte numerosu. Pertractarea legi-
loru confesionali are mare farmecu pentru
publicu. Venira si membrii, cari de regula
nu pre cerceteza siedintiele, éra Eppii si
Archi-Eppii se infacisiera pana la unulu.

Principele Carolu Auersperg deschide
siedinti'a la 11½ óre din dí. Din partea re-
gimului sunt de facia: princ. Auersperg, dr.
Unger, Lasser si Stremayr.

Noii membrii si camerei domniloru,
Archi-Eppulu Bendell'a si contele Cernin fa-
cura appromissiuinea indatinata. Cav. Hasner
raportéza despre proieptulu legii, prin care
se facu dispusetiuni, pentru regularea ra-
porteloru de dreptu esterne alle baserice
catolice. Ca oratori sunt incrisi, pentru lége:
Cav. Techabuschnigg, contra legii: Card.
Rauscher, Tarnóczy, Schwarzenberg, Eppii,
Gasser, Wierry, Stepischnig si principii Win-
dischgrätz si Czartoryjski.

Contele Falkenhayn adduce la cunno-
scintia votulu minoritatiei, si observa cá prin
primirea legi, oppusetiunea de statu se

bue reflectiune profunda, intelligintia si
judecata.

Nici unu vitfu nu conduce pre omeni
mai siguru la perderea loru, ca presumti-
unea. Nu lassá nici odata usi'a inimei talle
deschisa acestui mititelu peccatu fatalu.

Ori-care se cunosce si voiesca se fia
sinceru, díce: Nu sum de cátu retacire, sla-
biciune si miseria.

Vieti'a este o mare padure plina de
prindietori de paseri crunti unde sortea a
pussu mii de latiri alle salle si a intinsu
cursale salle mortale. Nenorocire pentru tine,
de vei calcá intr'ínsele.]

Cellu mandru nevoindu a fi nici ste-
panu nici egal, se perde callarindu mai
susu de cátu callulu seu

Spre a trái fára strimtorare si spre a
face focu chiaru cellui intelleptu in totu
i-trebus messura.

Demaneti'a este frumosa; dara totulu
se schimba asié de iute in acest'a locuintia
moritoria, cá nu pote cine-va fára nesoco-
vintia se díca mai nainte de sferstulu díllei
„ce frumosa dí!“

intaresce prin poporatiunea catolica, si ace-
sti contrari de singuru nu i-potu fi de folosu
statului austriac. Semtiulu seu patrioticu au-
striacu lu-silesee se roge camer'a, ca in inte-
ressulu sustárii monarchiei austriace, se nu
primesca legea — dupa parerea oratoriului
integ'a lege este: „una lege exceptionala in
contra baserice si a poporatiunei catolice,“
— deci in numele minoritáti propune a se
trece la ordinea díllei.

Dupa ace'a iesa cuventulu card. Rauscher,
se plange amaru, pentru persecutarea Eppi-
loru, ce se urmeza in Germani'a, unde se
procede cu unu arbitriu fara de messura si
ne auditu contra baserice si contra functio-
nariloru ei. La evreii de asta-di díce orate-
rele — descoperile lui Avramu si-au cam
perdatu din cinstá, densú inca se inehina
progressulu modernu; dar daca in Orientu
si Romani'a numai pre diumetate aru fi ap-
pessati rabiuii precum sunt apessati Epii
in Germani'a, in tota Europ'a n'ar resuná de-
cátu unu vaietu de inforare, si tota diplo-
matia s'ar pune in miscare pentru a protestá
contra atároru violentie. (Applause din par-
tea Eppiloru).

Tchabuschnigg arréta cá neci unu punctu
din proieptulu legi de pre tapetu nu pre-
judeca drepturiloru baserice.

Card. Tarnóczy ada, cá proieptulu de
lege e strabatutu de spiritu acatolicu si cá
Austri'a prin acest'a renuncia la glori'a
de a fi necutierat'a petra anghulara a jus-
titié in areopagulu poporeloru europene.

Arnth se silesee a refrange assertiunile
card. Rauscher, si protestéza, cá cestiunea
se se puna pre altu terrenu; istori'a nu tre-
bue se se faca serv'a spiritului de partida, ci
din ea trebue invetiatu, a emendá smintele
facute, avendu legile missiunea a reduce
estravagantiéle conducatoriloru ieraciei, la
adeveratulu loru terrenu, intru acest'a nu
se pote vedé neci unu atacu contra beser-
ricei cat.; cei ce appartieniu ieraciei nu potu
affirmá, cá enunciatiiunile loru in cesti-
nile politice si sociali trebue considerate ca
cuventulu lui D-dieu; insu-si Eppulu Dou-
panloup este in acest'a privintia pre acellu-a
si terrenu cu partid'a liberala.

Card. Schwarzenberg dechiara proiep-
tulu de lege de unu atacu in contra drep-
turiloru baserice; se pretinde: ca clerulu
se se accomodeze direptiunei politice a fia-
carui guvern ce s'ar urmá, acest'a inse
trebue se demoralizeze clerulu

Neumann justifica desfiintierea concor-
datului si polemiséza contra lui Rauscher
si Schwarzenberg.

Principele Eppu Gasser díce cá proiep-
tulu de lege este contra legiloru fundamen-

Ferice de acellu-a, care aducandu-si
aminte pre fie-care dí, cá timpulu, care pre
rendu ne rapesece totulu, ne rapesece aseme-
nea si pre noi insi-ne, aduna secerisiulu ne-
muritoriu allu binefaciloru. Inaintea jude-
catorului divinu elle voru fi rescumperarea
ta in díu'a inaltoi judecati.

Omulu cu devotamentu, precursoru séu
Messi'a lassá se díca si se faca invidia, cá-
ne rodietoru, alle carui osse sunt nume stra-
lucitore, si nu oppune calumniei, de cátu o
arma: despretiulu, de cátu unu scutu:
timpulu.

Omenii sunt ingrati, acest'a este siguru;
dar pentru noi insi-ne trebue se-i ajutámu
si se-i iubimú chiaru candu aru fi asiá.

Cine nu scie se suffere totulu pentru
legea ta, D-dieu allu celloru drepti, D-dieulu
meu! nu este demnu de tine.

De nu voesci se-i micsoiredi meritulu,
nu imputá nici odata binele, ce vei face;
se nu ti para reu lui D-dieu a adduce pentru
tine pre omu.

Voesci se te feresci de cei rei? Invetia
a ceti pre fati'a loru, surisulu loru, vocea
loru, cautatur'a loru, totulu desemneza, totulu

tali de statu, cari garantédia libertatea cre-
dintiei si a consciintiei.

Eppulu Princ. Wierry attaca proieptulu
din punctulu de vedere allu statului de
dreptu si díce, cá pre acest'a calle nu se
va ajunge pacea dorita.

Mane se va continuá desbatterea gen.

Siedinti'a de la 11. Aprilie 1874. —

s'a tienutu in faci'a unui publicu totu
atátu de numerosu ca si cea de mai nainte.
Din partea gov. erau de facia ministrii
Auersperg, Lasser, Stremayr, Zie-
mialkowsky si Horst.

Dupa deliberarea catoru-va agende cu-
rinti, se trece la ordinea díllei. Ca cellu
dintániu oratoru iá cuventulu Eppulu Ste-
pischnigg (contra legi) si díce intru
altele: De si am onóre a fi mai de multi
anni membru allu acestei camere, totu-si
numai eri mi-am ceruta cuventulu pentru
prim'a data, si acest'a o feci, pentru-cá sum
convinsu de marea importantia a legiloru
nove, cari se pertractédia, dar si, pentru ca
se-mi implinescu detorinti'a. Nu voiu se re-
petu celle dísse de alții, de aceea observu
numai, cá necessitatea noveloru proiepte de
lege nu o vedemu necáiri, cá-ci elle nu se
referescu numai la raportele de dreptu ester-
ne alle baserice catolice, ci attingu si or-
ganisatiunea interna a bes. cat. si prin ur-
mare restringu si periclitéza autonomi'a be-
serice intru regularea affaceriloru salle pro-
prie. Eri s'a apostrofatu, cá neci una dispu-
setiune a noveloru proiepte de lege nu con-
tra-fice doctrineloru de credintia alle beser-
ricei cat. si cá prin urmare ingrigirile ierar-
ciei nu sunt fundate. Ierarci'a n'are se asculte
de cátu de D-dieu, uniculu domnu absolutu.
In tota Europ'a poporatiunea striga dupa
desarmare, poporele dorescu desarmarea si
in lupt'a contra religiuoni; dar pre bas'a
acestoru legi nu este pace numai la appa-
rintia, si una adevérata pace s'ar poté cum-
perá numai mai tardiu, pentru unu scumpu
pretiu, care ar fi alterarea poporului catolicu
in semtiemintele salle religiose.

Contele Hye observa facia cu votulu
minoritatiei, cá guvernulu inca in 1862 si 67
s'a incercatu a se intiellege cu baserica, ce-
rendu de la Rom'a revisiunea concordatului;
dara a primitu dreptu resunsu encyclic'a
si allocutiunile cunoscuté si in fine ame-
nintiare de a fi afurisitu totu insulu, care
recunosce legile constitutionalu austriace.

Czartoryjsky dechiara, cá acest'a
lege aste negatiunea sistemului de baserica
libera in statu liberu.

Hartig insema, cá legea de sub per-
tractare n'are intentiune a atacá baserica,

dennuntia ochiului petrundietoriu si faptele si
aplecárilu loru.

A se plange este communu la omeni.
Murmura, invinovatiesce pamentulu si cer-
rurile, sortea si noroculu. A nu invinovati
de cátu pre sine insu-si, nu ar face cine-
va mai bine?

Precum vermele rode merulu, asiá si
nelinisca róde pre omu.

Dille de fericare, dílle de norociri, tote
trecu! Ore de rissu, ore de plansu, tote in-
ceteza! Lantiuri de ferru lantiuri de flori,
tote se rupu!

Pre cátu omulu, creatura desierta,
se messura dupa mandri'a sa, mortea nu
messura dupa cosciugulu seu, ce singuru
lu-messura dreptu.

Riulu cellu marelá isvorulu seu este unu
micu riuletiu, allu efecteloru celloru mai mari
mici sunt causele, si celle mai mari efect-
sunt lucruri mici candu cugétámu la more
mentu.

(Va urmá.)

séu a împedecă clerulu în espressionea parerilor politice.

Princ. Windischgrätz e de parere, că proiectulu de lege taia în cerculu de dreptu alu besericeii, care regimulu a promissu a-lu crutiă.

Ant. Auersperg combatte pre antevorbitoru și recomanda primirea legii.

Cu aceste desbateri generale se închiaia și se allegu oratori generali: Leonu Thun și baronulu Lichtenfels.

L. Thun combatte pre Auersperg și Arneth și dice că dualismulu neci odata nu s'ar fi infintiatu în Austria dacă aru fi fostu alti barbati de statu. Oratorele dechiara, că schimbându-se reportele statului trebuie să se schimbe și concordatul, dara legea presenta trece preste acestu scopu: votarea asupră acestei legi va probă că ôre mai este vre-una essire din callea, pre care a appucatu guvernulu cu legile confessionali, și care oratorulu o numesce revoluțiune începută de susu.

Bar. Lichtenfels ca oratorulu (pentru lege) constataza înainte de tote, că cine participa la desbaterile din cameră boiarilor, prin acestă recunoscere sustare de dreptu a constituțiunei. Întru unu discursu lungu amintesce că, la conciliulu 1870 cutedierea papala si-a ajunsu punctulu de culminatiune, néga, că Austriă n'ar fi avutu dreptu a desfintia concordatul, care, de la publicarea dogmei de infallibilitate și de candu curi'a a afurisitu legile fundamentali de statu austriace, a devenitu imposibile.

Onoratorulu la acestu passu imbranci lesnatu și fii dussu de ministrulu pres. și de altii în sal'a laterala, unde în scurtu se recrea și se duse acasa.

Presedintele închia siedinti'a sub impresiunea unei iritaciuni generale.

Sied. urm. Luni.

Siedinti'a de la 13 April, 1874 —

Pres. C. Auersperg dechiade siedinti'a la 12 ôre din di. Din partea guvernului sunt de facia min. A. Auersperg, Dr. Unger, Stremyr și Ziemiakowski.

Bar. Lichtenfels ne potendu-se presentă trimite urmatori'a scrisore pentru a o-ceti în camera: „După-ce din caus'a slabitiunei melle nu potu participă la consultările camerei, rogu a se da cunoscutiei repassirea mea din comisiunea pertractării proiectului de lege confessionala. Reportoriulu minorității cont. Falkenhayn luandu inca odata cuventulu, înainte de ce ar cadé în foculu luptei voiesce a aduce una critica: Unulu dintre antevorbitori dice: trebuie se regularisamu parit'a celloru fara de credintia prin legi. Oratorulu replica, că dacă parit'a necredintiosilor voiescu a încungiură baserica trebuie se adduca și pentru casulu acestă legi speciale. Oratorulu si-termina vorbirea cu unu apellu catra unu membru alu camerei, care a recomandat în cellu mai caldorusu modu primirea legii.

Ministrulu cult. Dr. Stremyr: este o problema grea a desvoltă pozițiunea guvernului, candu acellu-a întru doué dille a esperiatu atâtu de mare appretiare, este de mare însemnatate eluptarea poiectului guvernului pre campulu mare alu ideiloru. — Desbaterile de pana acumu se impartiescu în generali și speciali din doué puncte de vedere: — Anume cu privire la principiulu proiectului, și în specie facia de cuprinsulu internu alu acelluia. Ce se tiene de principiu acellu-a e contrastu întru tote cu concordatul. Oratorulu mai dice, că este lucru daunosu, candu unu preotu, care predica cuventulu lui Ddieu, se occupa de politica. — Totodata face attentu pre cleru, se nu lucre spre stricatiunea statului, că-ci derimarea statului nimeresce și episcopatele. Er regimulu va scî se castige onore legiloru salls.

Ministrulu pres. A. Auersperg se adresadia catra reportoriulu minorității cont. Falkenhayn și dice că e condamnabila atitudinea dsalle candu prin aceea voiesce se arrete a primirea proiectului de lege ar fi cev'a abnormitate. — Sustarea monarchiei nu e basata pre acceptarea séu neacceptarea cutarei-va lege, ci fundamentulu ei este iubirea poporului catra cas'a domnitoria.

Cu aceste se finira desbaterile generali; cu 77 voturi contr'a 43 sa trecutu la desbaterile speciale. Eppii parasira sal'a, după ei au mersu si clericali.

Franci'a. Diuarele franceze annuncia, că s'au prinsu mai multi spioni prussi. Ce intentiune au avutu acesti'a ne spune trecutulu, luptele din 1866 și 1870. Scimu tactic'a fina a dloru prussi, cari înainte de luptele amintite au fostu preparati la tote posibilitățile. Ei cu doi anni mai nainte sciura tote miscamintele lupteloru intemplete, cunosceau fortificatiunile, ba inca și secretele stateloru inamice. Tote aceste le efep-tuiau spionii loru bine organizati și bine platiti. — Acumu éra incepu dnii prussi tactic'a loru de mai nainte. — Diuariulu „Presse,” organulu ministrului de esterne francesu Decazes, annuncia urmatoarele sciri: Escursiunile spioniloru prussi sunt asiă de des-se, încātu politf'a nostra e silita de a le oprî. — De patru-spre diece dille încôce fura prinsu mai multi turisti de origiunea germana langa Lyon, în Valence și Savoya, cari sub pretestulu de excursiune vinu a spionă. Fiindu transportati înainte tribunalui, antăiu diceau, că sunt calletori din punctu de vedere sanitariu, dar după una investigatiune mai agera au marturisitu, că sunt officirii imperatului germanu Vilhelmu.

În tempulu mai nou voiescu se sidescă fortaretie langa Lyon. Domni germani dorescu cu ori ce pretiu a cunosce teritoriulu, planulu sidirei. În Valence au voitu să se convinga despre inaintarea artileristiloru francesi. — Acellor'a, cari au descallecatu la Thonon, nu mai atâtu tempulu le remasse, ca se mérga în cetate, că-ci politf'a fii forte curiosa a essamină pasapoortele loru, din cari se convinse, că au treba cu officirii fortaretiei de Rastadt. Acesti domni, imbracati în costumulu civilu au voitu se implinésca dillele frumôse alle prima-verei langa laculu genficu, și de acolo apoi se faca escursiuni prin provincia. — Politf'a i rogă, se binevoiesca a se rentorce cu vaporulu, care i-a addussu. — Ministrulu dede ordinu politf'ei de pre otarele resaritene alle tierrei, se veghieze cum se pote mai ageru, după-ce tocmă aceste locuri se folosescu de spionii straini pentru intrare în tierra.

Romani'a. Cu vîna placere urmărîm totu-deun'a passii fratiloru nostri din colo de Carpati, de câte ori sunt îndreptati și tientiți la prosperarea natiunei atâtu în privinti'a spirituala, câtu și în cea materiala. — Asta-data nu voim a improspetă, efeptele, ce produse modificarea codicelui penalu, precum neci legea addusa pentru comunitati, — ci voim a atrage attentiunea on. lectori la passii salutari pentru ameliorarea stărei materiala a Romaniei.

Caus'a cea mai principala a necasuriloru celloru multe este spiritulu de caste. În Romani'a pana în dillele nostre nu sunt numai boiari și tierrani. Cei dintai se occupa cu politic'a, cesti din urma cu agricultur'a. Nu este neci una classa care se fia între aceste doué caste. În tote tierrele Europei se afla unu numeru considerabile de industriasi, de meseriasi, adec'a class'a de midilocu, numai în Romani'a nu; cști industriasi sunt, toti sunt eterogeni, cari apoi se în-avutiescu de pre pellea poporului. Ecce gangren'a ce împedeca prosperarea materiala a tierrei. Pana candu romanii se voru instrăinî de ramurile industriei și a comerțiului — pana atunci nu pote fi vorba, despre una înavutire nationala.

Dar multiamita ceriului! Corpulu reprezentantiloru tierrei vede pedeele aceste, și face passii din di în di pentru restornarea acelloru-a. — S'a datu ordinu de la guvernulu, ca ostasii se fia imbracati cu panura din e fabrica natio-

nala. De currendu se infintia una fabrica de sacharu; érun'a de chartia. — Câte milioane se economiséza prin aceste, câte milioane remanu în tierra?

Se infintiara mai multe societati de asigurare. — Nu de multu cetiramu reportulu soc. „Daci'a,” care a desvoltatu spiritulu de asociatiune la Romani. Acestă soc. fundata în Decembrie 1870, și autorizata prin decretulu domnescu în 1871 a ajunsu la finea anului 1873 la fondulu socialu de preste 6.000.000 lei noui. — Profitulu ce a datu în anulu 1872 a fostu de 20%, adec'a 8% procente și 12% dividende. Profitulu în 1873 este 8% procente și 10% dividende. Scaderea acestă se pote compută annului reu, care precum la noi, asiă pre totu loculu produse efepte relle. Mai departe soc. „Albina,” care contribue multu la prosperarea nationala, și altele, cari-si-au meritulu loru înainte natiunei întregi. Nu lipsesce dar alt'a, nu decātu se desbrace Romani ur'a, respective instrăinarea facia de industria și comerțiulu, — și atunci Romani'a va înflorî.

Uniti-ve dar frati de unu sange, aveti credintia în fortiele vostre și perseverantia, și poteti fi siguri, că în currendu tote ramurile industriei și avutii vostre se voru desvoltă. Bani castigate cu sudorile poporului nu voru fi condamnati se essa din tierra, unde apoi forte pucini se rentorecu.

Budapest'a, în 6. Apr. 1874.

(Procesulu de pressa contr'a d. Gruia Liub'a pentru articulu apparatu în „Albin'a” în obiectulu allegieriloru de dep. în conf. mil., pertractatu înainte juratiloru din B.-Pest'a.)

Presedintele deschide siedinti'a, annunziata pre 9 ore, la 10 ore a. m.

Pre banc'a accusatiloru occupa locu D. Gruia Liub'a, advocatu, și collaboratoru alu diurnalului „Albin'a.”

Pre alta banca occupa locu defensorulu dsalle: Dr. S. Mudrony, advocatu în Posionu.

Pentru procurorulu supr. reg: Löw Tobias, subprocuroru reg. (judanu de origine.) Sal'a este ocupata de unu numerosu publicu romanu și strainu.

Dupa constituirea juriului, și după autenticarea acteloru processuali, presedintele face cunoscuta caus'a, amintesce, că articulu încriminatu apparatu în „Albin'a” s'a scrisu în ver'a trecuta, înainte de allegierile deputati din confiniulu militar, și că acestu articlu este adressatu catra romanii din confiniu în forma de proclamatiune. Spune, că guvernulu aflandu în acestu articlu delictu de pressa, în scrisoreca s'a adressata catra procurorulu de statu, lu-provoca pre acestu-a să întentede processu. Arreta fasele prin cari trecura caus'a, și spune, cum deputatulu V. Babesiu declină de la sine consentirea cu acestu articlu, dechiarandu înainte distei, că si dînsului i pare reu, că în foi'a sa a apparatu, și că pre venitoriu promitte mai multa bagere de séma.

Procurorulu de statu luandu cuventulu, voiesce a documentă, că în articlu se afla doué crime mai vertosu: conturbare de linisce publica, și calumnia contra guvernului; afirma, că auctorulu articlului ar fi propagatu ura și rescola în contra natiunei magiare și guvernului magiaru. Roga pre jurati, ca se annuncie verdictulu de condamnare.

Accusatulu Gruia Liub'a în aperia sa mai nainte de tote arreta greutatea de aperia facia cu unu juriu, ce este compusu din membrii, cari nu se tienu de nationalitatea lui. Pre Janga tote aceste inse, în câtu lu-ierța defectulu în limb'a-magiara, aduce întru aperia sa urmatoriele motive: că articulu nu este scrisu contra întregității statului și liniscei publice, ci este scrisu numai din unic'a intentiune, pentru ca se imbarbateze pre allegatorii din confiniu pentru a allegu: deputati romani de partid'a nationala.

Ellu în acestu articlu s'a folositu pentru acestu scopu de midiloece, cari le ierta

si legile sustatorie. E adeveratu — cusatulu — că întrunele locuri s'a de termini aspri contr'a guvernului și nei magiare, dar acest'a usioru se pote din situatiunea în care a scrisu articlu. Spune mai de parte, câte fara a facutu ungerii și guvernulu la al din annulu 1872; că însu-si foiele n'au dîssu, că tribunalele și judecatori tierra au fostu loculu principalu de o Nationalitățile nu sunt indestallite precum dice procurorulu, acest'a noscu și Franciscu Deák într'unu d allu seu din annulu 1872. (Presedintu trerupe pre accusatulu, provocandu-restringe la aperia.)

Accusatulu continua arretandu guvernulu se identifica pre sine cu magiara, candu ellu ar trebui să fi nulu tierrei, și nu alu ungeriloru. a cită din o foia ung., cum aceste s tonu mai furiosu despre romani, tribu lu-opresce prin decisiune. Deci termi primendu-si speranti'a, că juratii ce despre nevinovati'a dînsului, lu voru a

Luandu cuventulu D. Dr. S. Mudrony desbateri se înaltia la culmea de principie. Cu oratoria escelinte și arg poternice refrange tote sofismele proclui. Face ridiculosu procedur'a, guv facia de unu simplu articlu de cortat factulu vorbirei dlui Mudrony fii mar disese de dlu Mudrony fura atâtu de rate și convingatorie, în câtu numai lu-a remasse neconvinsu, carele nici esce a se convinge. Arreta incercarile riloru pre facia si ascunsu, cari tindu brancă nationalitățile, a le strivi spiritulu și averea lor; brosiurele și cari propaga magiarisarea, nimicirea ce este nemagiaru. Cum unii pretin întru interessulu magiariloru să se fopana și brachiulu și pusca honvedil nationalitățile să se puna sub soldategiara! Ungerii tote aceste le spunu, scriu pre facia, fara ca cine-va să-i la respundere; érun romanulu committé deca numai se incerca a se aperia... posibilu acest'a în care-va statu con nalu și liberalu pre lume, afara de ri'a? Terminandu, roga pre jurati, patima și prejudetiulu, consultandu-si inaspiritiunea animei, se adduca sentin

Alti jurati cari nu erau magiarisati, după cele espuse de dlu Mudrony aduceau alta sentintia decātu ceea ce mai la vale.

Procurorulu de statu inse, în respou, lega de anim'a juratiloru interestriei unguresci, și amintindu de sant'a alui Stefanu, cu vorbe gule și frase sunatorie voiesce se paralisedie disc aperiatorului.

Accusatulu Gruia Liub'a reflecte dînsulu n'a avutu intentiune rea, și scrisu articulu. Dacă cum-va totu-vointi'a sa ar fi vatematu natiunea magiare — și-espriie parerea de reu...

Aperiatorulu dlu Mudrony, diendu procurorului, arreta, că num omu cu fantasia mare, ce nu i se po vidia, afla crima întru aceea, dacă se provoca, că Romanii sunt stranep Traianu, și acelei natiuni, care a do lunea. Nationalitățile recunoscu, cu că ungerii sunt demni și adeveratii noti ai lui Attila și Árpád.

Presedintele, resumandu cele d oratori, și apostrofandu, că procesu tentatu s'a facutu din indemnulu tului” guvernulu, formulă întrebărilor, vocă pre jurati să se retraga spre com

Siedinti'a suspendata redeschidia presedintele annuncia verdictulu jur că accusatulu prin maioritate de vot aflatu vinovatu în delictulu de com de linisce publica și calumnia contra nului; provoca pre membrii tribunale gescu să applice legea și să judece a pedepsei.

Presedintele în numele tribunale gescu din Pest'a enuncia sentintia Accusatulu Gruia Liub'a se pedepse închisore de cinci-spre-dieci

Continuare pre pag

„Federatiunea“

nr. 26-27—830-31. 1874.

mulțea banala 500 fl, portandu-se de processu si celle de amore. Accusatul insinua appellu de

la decidera asupra appellului de dlu Gruia Liub'a se lasa liberu, arantia DD. Dr. Eugenu Mocioni si Madrony. Siedinti'a se redica la 2 i. d.

Gherla, 6 aprile, 1874,

Domnule Redactoru!

regu se binevoiti a-mi da inca odata in pretiuitulu diuariu „Fed.“ ca vadu la contra-observatiunile scrietor-epistolei private, impartesite in nu- 22 a. c. Me voiu nisui a fi scurtu remanē strinsu pre terrenulu obiec-

Din capulu localu recunosc, ca fap- tate de d. corresp. abstragundu de naturarea loru sunt adeverate si forte pare ca d-lui numai acumu le la publicitate, de si mare parte celle s'au intemplantu acum sunt anni. — Daca d. corresp. nu ar fi pana acum, — de aparte si-ar fi consciinti'a sa nationala, — apost- o- si mustrandu pre cei indiferenti, er parte prin lumenele si zelulu d-salle indigitatu modulu, si midilocene prin tempulu oportunu amu fi potutu mai multe lucruri bune in interessulu nationalu. Inse se trecemu la analia a mirilor d-lui corespondente.

1. D. scriitoriu a epistolei private in- de domni din Gherla, ca unde e ca- romana? La acest'a respundu: ca a tu de a esiste acum sunt 3 anni din urmatorie: In annulu 1870 officialii die Gherla, care cu micu cu mare 7 la numeru, se aflau ca frundi'a pre hindu-ca organizatiunea judecatorēca pragulu usiei. Acest'a dara nu si-au rennoi obligamentulu de a remanē, 4 anni membrii casinei romane, fi- ca sortea loru erā precaria si unii ani ou famili'a si cu salarie neinsem- nanciindu ce sorte i-accepta nu a po- se deoblige la sacrificie nesuppor- Afara de acest'a nu numai membrii (din provincia), fara si o mare parte din locu nu a solvitu regulatu tac- tatie, asiā incatu la annulu 1871 ca- romana nu traiā fara numai vegetā de d pre alt'a, — si in capetu a trebuitu bete din vietia. Pote ca, daca cei 17 d'in locu, cari toti tragu lefe de la aru fi desvoltatu mai multu zelu, s'ar utu mantui casin'a de perire, inse si densii tocmai asiā de indiferenti ca mirenii strimtoriti de sorte si de venitoriului nesecuru — societatea de lectura a trebuitu se cada. Nu se invinuesciu pre nimene, departe se ala mine asiā cev'a, inse asiū fi doritu ca d. corresp. a aflatu de bine a vorbi la casin'a romana, se nu fia partialu, a invinuescu numai pre una parte, si balalta se o lasse in pace si linisce, fi doritu mai incolo, ca d. corresp. recunosc ca d-lui neci nu a fostu era la casin'a amintita si tote nisuintele a-a de allu indupleca si pre d-lui de a ee membru — fusera desierte, si totu-si ee afla asta-di indreptatitu de a face tari altoru-a. Frumosu simtiu de drep- Mare zelu nationalu!

La acestu locu trebuie se martuiescu erere, ca atari intruniri nationali nu ai la noi in Gherla, dar precum ni- convinsu in mai multe commune si tienu- romane au sufferitu naufragiu. Caus'a in relatiunile nostre sociali, in lips'a talu nationalu si a midilocelu ma- li.

2. D. corresp. afirma ca romanii (mi- d'in Gherla neci odata nu au incinsu in Gherla seu in comitatu (Doboca) interessulu limbē.

Permita-mi coresp. se-i spunu in facia

ca afirmatiunea d-salle e neintemeiata si candu vorbesce neadeveruri asiā batatorie a ochi, demustra, ca in adevuru numai din unghiuri obscure vorbesce ca se nu taca, si nu sci ce se intempla in giurulu d-salle. Tota lumea cunnosce legea de nationalitate de la noi; toti carturarii sciu cum reguleza aceea usulu limbelu din patria. Tocmā scriitoriu acestoru sire a fostu acellu-a, care in o siedintia de comitatu din annulu 1870 a propusu „ca limb'a romana se se de- chiazee de limba protocolaria a comitatului Dobocci“ Propunerea acest'a a fostu spriginita de toti romanii presinti si de mai multi magiari si devenindu propunerea con- clusu, de atunci inocee ca si mai nainte protocoalele siedintieloru comitatului se re- digu si in limb'a romana. Daca d-lu coresp. s'ar indoi despre acest'a, se pote convinge in ori care minutu. E dreptu ca noi roma- nii (mireni) in representanti'a municipala a cetatei Gherla neci odata nu amu incinsu lupta pentru limba, inse acest'a pentru aceea o-amu intermissu, pentru-ca noi nu suntemu membrii acelei-a repreentantia si prin ur- mare nu avemu dreptu de a ne invelu in lucrurile municipiului Gherla. Dupa-ee dara in comitatu dreptulu usuarei limbē nostre nu ni-lu contestēza nimenea, er in treburile municipiului Gherla nu avemu dreptu de a ne amestecā — si de amu atrage mani'a d-lui coresp. asup'a nostra fara causa nu vomu incinge neci o lupta cu nimenea.

3) D. coresp. adressandu-se catra scrii- toriulu acestoru observatiuni, dice: ca a ve- diutu una scrisore ungresca indreptata de la procuratur'a reg. catra unu preotu ro- manu. Asiā e, nu de multu a sossitu de la procuratur'a generala din Osiorheiu una re- solutiune prin care preotulu romanu localu pentru servitiile facute de d-sa arrestatiloru i-se asemna una renumeratiune anumita. Acest'a resolutiune procurorulu reg. o-a com- unicatu in testu originalu preotulu respecti- vu, fiindu-ca preotulu acellu-a scie un- guresce si procurorulu afara de aceea ca are nenumerate agende officiali, din dragulu ore-cui seu tocmai a d-lui coresp. nu se pote face traducatoriu. Inse daca d. coresp. a aflatu cu calle a aminti acest'a pre cont'a romanitati' procurorulu reg. pentru ce nu are atāt'a simtiu de dreptate se amin- tesca si aceea, ca: *procurorulu reg. in sal'a tribunalului reg. in causele, care attingu pre partile romane tote propunerile salle le face in limb'a romana si pentru acest'a a sufferitu si neplaceri?* Pentru-ee retace d-lu coresp. fap- t'a acest'a cunoscuta de comitatu intregu si de toti locuitorii din Gherla, seu d-sa nu a auditu despre acest'a nemicu in loculu seu ascunsu?

Invectiv'a si seccatur'a ca noi romanii (mireni) in societati, affaceri private si mer- gundu la preamblate amu vorbi ungresce, pentru ridiculositatea loru le-asiu lassā nea- mintite daca nu asiū sci ca sunt si omeni creduli, pre cari-i poti seduce, si daca nu asiū sci, ca d. corresp. numai din tendin- tia rea fabrica atari neadeveruri grossolane. Lucrulu stā asiā, ca noi officialii romani de multe ori ne preamblamu pre strade seu promenada cu omeni de alta natiunalitate, cari nu sciu limb'a nostra seu nu o sciu asiā de bine ca noi, cu acestia vorbijmu dara in limb'a loru fara de a ne desconsiderā prin acest'a limb'a nostra nationala si fara de a incetā prin acest'a de a fi romani. De multe ori se intempla si aceea ca convenindu noi 3—4 insi, toti romani si vorbindu de- pre affaceri officiali si despre unele ce amu cetitu in carti seu diuarie ungresci, in di- scursurile nostre mestecāmu si citāmu câte una constructiune seu terminu tehnicu un- gurescu — din care impregiurare, intenti- nea rea si patim'a de a suspiciōnā si ca- lumniā, usioru pote fauri arma in contra nostra. Asiā standu lucrulu, ori cine se pōte convinge, ca d. corresp. numai pentru aceea a vorbitu, ca se ni demustre, ca pre langa tota umilinti'a si blandetiele d-salle, e capace si de a fi vicelēnu si pre langa cu- noscinti'a tuturor scriitoriloru celoru sante se pricepe si la inventiuni reutaciōse.

Daca termometrulu romanitati' intelli- gintiloru romani ar fi conversarea eschisivu romanescā, atunci nu amu avē neci unu in- telliginte romanu, fiindu-ca in societatiile nostre poliglote suntemu necessitati a vorbi si in alte limbe si vomu fi siliti a vorbi pana

vomu fi in lume, fiindu-ca nu ni stā in po- tere a preface celle-lalte nationalitati in ro- mani. Daca d. corresp. e de alta parere, acellu-a e lucrulu d-salle.

D. corresp. are bunatatea de a dascafi in specialu pre procurorulu reg. pentru-ca la conveniri nu a datu man'a cu cev'a ro- manu si pre nesce romanasi nu-i comāna- cesce cum s'ar cuveni. La aceste numai atāt'a se observa, ca procurorulu reg. — fia dīssu farā vatamarea modestiei — are atāt'a invetiatura de scie ca-ci candu si unde pōte da mana cu cinev'a si ce feliu de complimente se faca cui-va. — Pentru aceea procurorulu reg. de-si multiamesc d-lui coresp. pentru prelectiunile de eticheta si bunacuvinti'a, inse nu-le accepta, fara si de aci incolo va dā man'a cu cine va vre si va camanaci pre omeni cum scie densulu.

Aci am de a observā inca ca procuro- rulu are de a veni in coatingere cu dieci si sute de omeni si daca totu-si nu si-a insusitu inca o maniera de tractare cu ome- nii, de siguru din prelectiunile d-lui coresp. nu va profitā nemicu. Eu din contra credu ca tocmai d-lu coresp. ar avē lipsa de cev'a invetiatura buna si acesta const'a din aceea, ca d-salle nu i-ar stricā a scie ca fia care classa de omeni si are cerculu seu soci- ale; officialii, preutii, commercantii, indu- striasii se insociescu fiascecare dupa soiulu occupatiunei loru. Sfer'a nostra de activitate si pusetiunea nostra sociala e atare ca de si noi forte stimāmu si iubimu pre confratii nostri preuti etc. totu-si nu avemu occasi- une de a conveni unii cu altii mai adese ori, inse de aci nu se pote deduce aceea ca noi (officialii romani) amu fi inganfati si superbi si daca cine-va totu-si are place- rea de a face din tienst'a nostra sociala atari deductiuni — acest'a nu ne supera neci unu picu.

4) D. coresp. vorbesce si despre pro- cessulu lui R. (acoti) si printre sire ni-dā se intilegamu, ca noi romanii mireni por- tāmū vin'a ca pre unu bietu de omu jude- catori'a singulara din Gherla la pedepsitu cu o mulțea de 50. fl. Lucrulu stā precum urmēza: in vecinatatea Gherlei locuesce unu omu excessivu, care ca adoratoriu neclati- natu a dieului Bachu de câte ori vine la Gherla seu merge la Desiu, totu-deun'a comitte câte una necuviintia, offensandu prin portarea sa si pre unulu si pre altulu. Asiā i-s'a intemplantu d-lui Alessandru Ra- coti v. notariu comitatensu, care fara neci o vina numai din seninu, a fostu onoratu de omulu din cestiune inaintea unui publicu de cafana cu epitetele de „calu“ „magariu“ ai altele. D-lu Racoti pentru vatamarea ono- rei salle si-a cercatu satisfactiune pre calle legale, unde a si aflatu intru atāt'a ca ve- tematoriulu a fostu judecatu la o mulțea de 50. fl. si judecat'a forulu antaiu s'a apro- batu si de forulu allu doile. E forte carac- teristicu ca la pertractarea causei vatema- toriulu s'a escusatu cu acee, ca d-lu Racoti fiindu „romanu“, a cugetatu ca nu va face nemic'a din injuraturele adressate lui, si fiindu-ca totu-si a facutu, toti romanii din Gherla sunt omeni superbi si inganfati si numai d-lu coresp. cu protegiatulu d-salle sunt romani buni si omeni de bine. Eta dara cātu e de dreptu d. coresp. in enarra- ria lucrului, si cum urmēza invetiaturele credintiei propagate cu atāt'a evlavia si de d-sa!

5) D. coresp. ni-imputa ca nu amu sta- ruitu ca representanti' comitatului Dobocci se stee garanti pentru poporulu lipsitu candu a imbiatu guvernulu bani pentru ajutorarea lui. La acest'a amu de a respunde, ca si acest'a asertiune a d-lui coresp. e tocmai asiā de nefundata ca celle-lalte, fiindu-ca noi romanii cāti amu fostu de fatia, precum in conferinti'a prealabila tienuta in acestu obiectu, asiā si in siedinti'a comitatului amu vorbitu si amu votatu, ca poporulu lipsitu se se dee bani imprumutu pre langa garan- area membriloru comitatului si daca nu s'a acceptatu propunerea minoritati', la acest'a nu portāmū vin'a noi, fiindu-ca tota lumea scie ca in corporatiuni legali maioritatile decidu si apoi unde e verb'a de punga si de sacrificie — acolo si oratori'a d-lui ar remanē fara efectu.

6) D. coresp. la a trei'a di dupa scrip- turi vorbesce si despre allegerea de depu- tati si ni-imputa ca cu aceea occasione noi

romanii din Gherla nu amu arretatu zejn nationalu. Se vedemu cātu simbure contienē afirmatiunea acest'a.

In annulu 1872 inainte de allegeri in- telliginti'a mirēna si preutiesca din locu si din totu comitatu Dobocci a tienutu una conferintia in care s'a debatutu intrebarea, ca ore se se dimitta romanii la allegerile dietali, cu alte cuvinte se fia ore activi seu passivi? Resultatulu conferintiei a fostu, ca romanii trebuie se allēga deputati si pentru aceea in cerculu de susu a comitatului Do- bocci au candidatu pre advocatulu A. Mun- teanu, er in cerculu de diosu pre professo- rulu Dr. Gregoriu Silasi. Toti aderinti can- didatiloru nationali au cortesitu si au facutu ce au potutu in interessulu partiei nationale, inse in diu'a allegerei d. Munteanu vediendu ca nu pote reusi, cu convoirea allegatoriloru soi, cu acesti'a din impreuna au repasitu, er Gr. Silasi a remasu in minoritate si prin urmare neallesu.

Cum-ca bine seu reu a facutu intel- ligitia nostra orasiana si comitatensā candu a ennucciatu activitatea, va judecā poste- ritatea si va arretā venitoriulu, fapta e inse ca d. corresp. de si e nascutu din comitatu si locuitoriu in Gherla, precum mi-adducu aminte nu a luat parte neci la conferinti'a tienuta in obiectulu allegeriloru dietali, neci nu a stāruitu ca se castige voturi pentru candidatii nationali, si tosu-si la doi anni binevoesce a desprobā celle facute si nefa- cute de altii si contesteza zelulu nationalu a romaniloru de aici, de si d-sa numai din audiū pote vorbi despre celle facute seu in- termisse. Mare revna nationala!

Totu asiā de barbatesce sa portatu d. corresp. si la allegerea de deputati din Gherla. In orasiulu acestu-a, care ca cetate libera regia allēge 2 deputati, sunt preste 500 de allegatori si intre acestia numai vre 40 romani. Nimenui in lume nu i-a venitu neci odata in minte absurditatea acea, ca se candidēza de deputatu pre unu romanu acolo unde acestu-a ca atare neci preste dieci ma- dora si sute de anni nu pote fi alesu. Noi romanii care locuimu in Gherla si avemu dreptu de allegere si aici, amu cugetatu ca dupa-ee in comitatu luāmū parte la alle- geri, se nu ne abstinemu neci de la alle- gerea deputatiloru ghierlani. Asiā amu si facutu, si vediendu ca intelliginti'a orasiana si maioritaea allegatoriloru e langa Antoniu Molnár si Bela Lukács, in diu'a allegerei amu votatu pentru densii si cu privire la la interesele bine intiellesse a romaniloru din Gherla amu indemnatu si pre alti romani se faca asemenea. D. corresp. nu a votatu pentru nimene, er preotulu si invetiatoriulu romanu, cari aru dori ca representanti'a mu- nicipala a Gherlei se li-imbunatatiēca dota- tiunea din casa'a allodiala, precum si alti romani au aflatu de bine a votā pentru candidatii minoritati': Bogdanu Jacobu si Solomonu Simay. Daca d-loru au aflatu de bine a lucrā in contra intelligintii si maio- ritati' orasiane, de la care accepta favoruri, e lucrulu domniiloru salle; bine au facutu ca au urmatu convingerei, inse nu sunt drepti candu ni accusa pre noi ca nu facemu nimica in interessulu romaniloru din Gherla dupa-ee domni'a loru la tempulu seu nu i-au primitu consiliile nostre amicabili. Daca d-loru au votatu cu minoritatea, care inca a avutu candidati cu programmu gu- vernamentalu si prin acest'a facandu-se an- tagonisti fruntasiloru orasiului, nu potu sperā multu in interessulu basericei si scolei ro- mane — nu e vin'a mea si celoru-lalti ro- mani carturari, fare e vin'a d-loru salle si pentru aceea reu facu d-loru candu accusan- du-ne pre noi, insi-si desproba politic'a urmata.

La invinuirea ca nu am staruitu se se allēga membrii romani in representanti'a orasiului, am de ai spune d-lui coresp. ca noi toti romanii (mireni) din locu suntemu membri represententiei comitatului Dobocci, noi nu avemu neci unu interessu nationalu de a fi membrii comitatului orasianu, fara d-vō- stra care aveti locuinti'a statornica aici ar fi trebuitu se misicati tote ca cu privire la in- teresele speciale a poporatiunei romane din Gherla se aveti baremu 1—2 representanti in comitetulu orasianu. D-ta d-le coresp- dinte si alti criticatori inse nu ati facutu neci unu passu, — ma ce e mai multu una preotu romanu care a devenitu membru vi-

ristu a comitetului cetății a declarat că densul nu voese a fi reprezentant orășianu. Ce dăci la acestă d-le corespondinte? Pote-voin, eu despre care dăci Dta că am „mare influință la fruntasii orășului și stau în confidență intimă cu densii”, pote-voin eu și ceialți romani (mireni) se suplinim cele neglesse și intermisse de d-voastră?

In fine assecuru pre d. coresp. că dacă ni-ar onoră cu presintia d-salle atātu pre mine cătu și pre ceialți romani (mireni) s'ar convinge, că fia-care avem dacă numai multe dar cellu puoiu 2-3 d'uarie romane. Dacă nu va avé bunatatea de a osteni pana la noi, în obiectulu acestu-a pote primi informatiuni sigure la officinlu postalu. Mai incolo assecuru pre d. scriitoriu a epistolei private și despre aceea că eu iubescu adevverulu, neci odată nu voi negă ce am dīssu și ce am facutu și pentru aceea asiu dori ca neci d. coresp. se nu faca contrariulu negandu-se pre sine și afirmandu că nu d-sa a scrissu și dīssu ce a scrissu și ce a dīssu. Pre barbatu lu-caracterisēza între alte insuātri: sinceritatea și franchetia.

Dr. Vas. Popu.

preotiesci, arredicandu procentulu casei la 10%. Acestă fapta e urmarita de lacrimile de bucuria și de binecuvantarile toturoru, vedindu că veduvele și orfanii remasi, nu voru fi espusi asiā de tare sortei vitrege.

7. A facutu passi necessari pentru transpunerea resiedintiei eppesci de la marginea diecesei la centrulu ei la Bai-a-Mare, inse despre acestă cestiu ne voiescu se vorbescu nemicu fuse dejā desbattuta destullu in celonele pretiuitulu diariu „Fed.” — Deci nu remane alt-cev'a decātu aprobarea In. Guvernu.

Ecce aceste sunt faptele de pana acum alle III. Salle intru unu tempu scurtu, Dieces'a Gherlei se pote bucură că Provendintia divina i-a destinatu unu capu, care totudeun'a va lucră din respoteri pentru bunastarea și fericirea turmei incredintiate grigei Salle. Deci se implorāmu de la bunulu D-dieu, ca se tiena in anni indelungati pre iubitulu nostru Parinte Mihaiu Pavelu.

Paulu Orossu.
par. și ases. consist.

VARIETATE.

Republica San-Marino. Scimu din istoria că acestă republica de abiā cu 7 mii de locuitori, si-trage origiunea din secululu allu 13 sēu dōra și de mai multu. De atunci trecura câte-va secle și republica acestă remasse neattinsa de furtunele temporiloru. Itali'a trecusse prin multe metamorfōse, dinastie sau rostornatu, dar republica remasse tare fara potere militara, fara protegere imperieloru puternice.

Marele Napoleonu lassā neattinsa republica San-Marino. Pontificii romani recunoscura prin breve independintia ei. Astadi candu Itali'a e unita sub unu capu, candu bravii patrioti, si ajunsera scopulu — San-Marino totu essista ca mai nainte.

Inse nu mi e scopulu aici se descriu istoria acestei republice menunte, ci se depingu starea aceea critica, in care se afla de prezentu — intiellegu conflictulu republicei cu guvernulu italianu. Conflictulu de acolo se escā, că in orasiulu Rimini unu individuu cu numele Massi avū cev'a necasu cu politia, omori pre unu politiaiu și fugi in San-Marino. — Politia apoi fara neci una intrebare strabate in orasiulu San-Marino, și dupa ce Massi se ascunse, tiene orasiulu in assiediu cam de 14 dille. — Fapta acestă ilegală vatemā guvernulu republicei, și acum se cugeta de resunare contra guvernulu Italiei. Astfelu de brutalitāti nu se mai afla in istoria republicei. Neci sub domnirea pontificiloru nu sufferi astfelu de vete mare, macaru că protegia și ascundea pre garibaldisti. Europ'a nu se va incinge in o lupta de la una margine pana la cealalta, pentru deslegarea acestei cestiu dar totu-si e forte curiosu, cum si-va resună republica mitutica asupra regimulu puternicu.

(Imeneu). Dl. Dr. Stefanu Pecurariu Advocatu in Sabiu si Domnisor'a Ermin'a Balomirianu, fiic'a Dlui Simeone Balomirianu, jude regescu scaunulu de Sabiu voru serbā cunununi'a loru Domineca in 19 Aprile a. c. la 12 ore d'in dī, in beseric'a gr. cat. d'in Sabiu. — Ddieu se binecuvinte acesta uniune!

(Una mare nefericire) se intemplā in dillele trecute in Siardu, langa Alb'a-Julia. Siese copii romani au mersu la campu se adduca lutu pentru curatirea casei pre serbatori. — Despicanu-se unu stratu gravu de lutu i-a immormentatu pre toti. Unulu care fū mai tare se scolā cu mare truda si a mantuitu inca pre doi soci ai sei; — dar ceialți nu scapara de mortea cruda. Cadavrele schimosite s'au transportatu in satu pre langa condolintia universala a locuitoriloru.

(Fundatiune de magari). — Nu rideti on. lectori. — Lucrulu e cu totulu seriosu. In Zelanu Silvaniei s'a infintiatu. Anume acolo forte multi omeni si castiga pana cotidiana prin carausia cu magari. — Nu de multu morira unu Mecenate mare allu datinei acesteia, care a testatu 200 fl. eclesiei ref. cu aceea conditiune, că din fundatiunea acestă de magari in fia-care annu se capete unu teneru seracu, care ar voi se casatorēca unu imprumutu cu 5% procentu, ca se cumpere doi magari cari apoi

se lu ajutore in portarea jugulu vietiei. — Scopulu e filantropicu. Titlu e cam siodu și neindatinatu, dar trebe se cugetāmu, că cuprinde conditiunile principale alle fericiei.

(D'uarulu „Nagyvárád”) annuncia, ca in dominec'a trecuta cu trenulu de sēra a sossitu principele Joanne, majorulu regimentulu 13 de artilleria, și a descalecatu in otelulu „Vultur”. Scopulu lui e a cautā artilleria din Ordea-mare. In cealalta di d manetia s'a presentatu la ellu F. M. L. Pulz bineventandu-lu in numele ostei intregi din locu; ēr comitele supr. allu comitatulu bar. Dōry impreuna cu prefectulu cetatei Lukács i-a esprimatu bucuria cetăționiloru, ce semtiescu facia de inaltulu oște.

(Maiestătile Salle) Imperatulu și Imperatēs'a voru veni la Pest'a in 19 l. c. și voru ramanē aici pana dupa finitulu sesiunei delegatiuniloru.

(Renunitulu zugravoriu) Kaulbach mori in 9. l. c. in colera. — Precum annuncie foile din strainatate coler'a cuprinse una mare estensiune prin cetătile Germaniei. Mai alessu in capital'a Bavariei grassedia intru unu modu veheminte.

(Contribuiri) pentru intemeierea fondulu scolei principale rom. din Lapusiu-ungurescu.

List'a Nro 1. din 1874. Prin D. Alimpiu Barboloviciu fostu protopoppu și parocu in Borsia, de presente vic. for. allu Silvaniei s'au tramissu 9 fl. v. a. Anume: de la P. O. Domni'a sa 3 fl. v. a.; B. Olteanu par. in Ufalēulu ung.; V. Bene, par. in Sinteu; J. Moldovanu, par. in Aseileu micu; J. Popu-Lemeni par. in Huseu-Macsás și J. Baldi, par. in Giula câte 1 fl. v. a.; — de la J. Colceriu, par. in Fodra-ung. și J. Popu, par. in Babutiu câte 50 cr. Summ'a 9 fl. v. a.

Totu spre acestu scopu a donatu M. O. D. Stefanu Biltiu, prot. Baiei-Spie 2 fl. v. a. Summ'a totala e 11 fl. v. a.

Pentru aceste oferte marianimose in numele institutulu ajutoratu adducū cea mai profunda multiamita și recunoscintia generosiloru contribuitoari, cari prin denarii loru ajutorara acestă scola, a carei assistintia e amenintata prin lips'a midiloceloru materiali. Demetriu Varn'a, perc. scolei.

(In d'ua de 29 Marte) s'a immanuatu d-lui Thiers medali'a oferita de coloni'a franceza din Romania, in asociatiune cu mai multi Romani.

Diarulu la Roumania de la 30 luni curintei publice urmatorea epistola a fostulu presiedinte allu Republicei franceze:

Domniloru Francesi stabiliti in Romania, și domniloru Romani, cari s'au asociatu cu densii.

Domniloru,

Am primitu medali'a ce mi-ati facutu onorea a-mi adresā, și sum totudē-una fericitu candu vedu că servitiile ce am incercatu a da patriei mele sunt apreciate de catra Francesii stabiliti in departare, și remasi afara de pasiunile nenorocite cari ne dividu.

Ve multiamescu dāra de simtiemintele ce-mi esprimeti; multiamescu asemenea Romaniloru, cari au bine-voitu a se asociā cu voi, si-mi manifestu pentru densii și pentru voi dorintiele cele mai sincere.

A. Thiers.

Paris, 2. Apriliu, 1874.

Accea-si foia annuncia că d. direttore si redactore allu ei a primitu, de la person'a insarcinata se presinte medali'a destinatorelui, doue copie de pre ea: un'a in bronzu aurita, pentru museulu din Bucuresci, și alt'a in bronzu simplu, pentru diaru la Romania. Prim'a s'a inaintatu de d. Frédéric Damé d-lui ministru allu instructiunii publice, spre a se asediā in museu, ēr secund'a s'a immanuatu d-lui Dejean, presiedintele cerculu franceze din Bucuresci, ca s'o depuna in archiv'a cerculu

(Multiamita publica). Spectate Dle Redactoriu Bine-voiti, a publicā in colonele multu pretiuitulu diariu „Fed.” urmatorea lista a M. stim. domni, care a bine-voitu a-mi oferī unu ajutoriu banalu pentru continerea studiiloru mele, prin Dlu Ioanne Baciu notariu cerc. din Sioimusiū; — caror'a me simtiu indatoratu a-li esprime o multiamita publica. — Lista contribuentiloru. O. Dnu Ioanu Baciu, ca collectante

2 fl. Magnif. Sa. I. C. Florianu pres. m. saudu 2 fl. Sp. D. Eli'a Cincea jud. prot. Petru Neagosiu chir. distr. 2. Samu ster par. evangh. 1. Ioanne Vasilich post. 1. On. D. Artemiu Mhailasiu, Sioimusiului 1, Tanco invetiā. no. Monoru 1, Paulu Luncau proprietariu mitru Popu 1. Iosifu Istrolu, 1. Varavanu, essecutoru 1, Nicolae Baltariu cerc. 1 fl. v. a. — Summ'a 17. Asemenea me simtiu indatoratu a cea mai viua multiamita M. O. D. topoppu A. Silas, carele a bine-mi-da cvartiru și vīptu gratisu. In Parcalabu stud. de cl. 5 in gim. Bistritia.

Sciri mai none.

Paris, 14. Apr. Consiliarii rali bonapartisti nu s'au infacias siedintia generala din Corsica. 60 de membrii numai 19 fura de pentru aceea siedintia s'a amanat.

Paris, 14. Apr. Directorele sbrii consiliari a bancei territorial Ispania s'au pusu in prinsōre, ēr loru sunt sub secestrulu judecial.

Vienna, 15. Apr. In comisi confessională se ivira nesce diffi facia de impositulu averiloru preu.

Baronulu Lichtenfels passī dīmissiunea confessională. Totu-odre tā caus'a repasirei salle.

Praga, 14. Apr. In procesulu pressa a regelui Sacsoniei contr'ariulu „Politik,” juratii au deche cu 7 voturi contr'a alloru 5, cōvetamarea nu e personala, ci obij. Redactorele Penecke pentru negh onōrei cuvenite fū condamnatu la pedepsa banale de 100 fl. v. a. p. spessele de vīptu pana ce fū in ind.

Vienna, 16. Apr. Nou nunciu papalu Iacobini facū ascontele Andrassy vediat'a sa care durā unu tempu cam lungu acolo nunciulu s'a dusu la ambai ai sectiuniloru.

Vienna, 16. Apr. Astadi anutu una conferintia presiedintii loru camere consultandu-se despre pulu dissolverei cameriloru. Se cre dissolverea numai in 12 Maiu efeptu. — Aici ēra a fostu una cu ventu aspru.

Vienna, 16. Apr. Comisiunmerei boiariloru a primitu proiectu de lege pentru impositulu averilor pesci. Proieptulu guvernulu s'a difiatu in cātu-va.

Vienna, 16. Apr. Dlu „Volksfreund” annuncia, că de la ticanu s'a trimissu unu protestu giosu contra guvernulu prussu, tru destituirea Archi-Eppulu Chowzsky.

Burs'a de Vienna, 15. Aprile

Metallice 5%	...
Imprumutulu nat. 5%	...
Sorti din 1860	100
Actiuni le banc	96
Actiuni le instit. de creditu	15
Obligatiuni rurale ung.	75
„ „ Temisiane	75
„ „ Transilvane	61
„ „ Croato-slav.	75
Londonu	110
Argintu	16
Galbenu	...
Napoleond'or	...

Luni (20 l. c.) se va praprietariu publicu. Cestiunea de mare importantia, ar' fi ritu se fia de fatia toti dep. romani.

ALESSANDRU ROMAN

Propriet., edit. și red. respundia.